

Tomasz Wójtowicz

ORCID ID 0000-0001-6468-8973

Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

18. Dywizja Zmechanizowana Wojska Polskiego – przyczyny powstania, dowództwo, struktura organizacyjna oraz jej rola w Siłach Zbrojnych RP

Wstęp

Od początku II dekady XXI wieku w siłach zbrojnych państw na całym świecie obserwowany jest proces odchodzenia od doktryn i koncepcji przygotowujących wojsko do wojny z terroryzmem na rzecz koncepcji przygotowujących je do konfliktu symetrycznego. W 2010 roku pojawiła się amerykańska koncepcja bitwy powietrzno-morskiej (*AirSea Battle Concept*)¹, przedstawiająca wizję wojny amerykańsko-chińskiej na Zachodnim Pacyfiku. W 2015 roku Amerykanie zaprezentowali koncepcję bitwy wieloobszarowej (*Multi-Domain Battle Concept*)², odnoszącą się do możliwego przebiegu wojny z przeciwnikiem symetrycznym, dysponującym zdolnościami antydostępowymi (Chiny, Rosja). Z kolei w 2018 roku prezydent Donald Trump zatrzymał redukcję sił zbrojnych USA zaplanowaną przez administrację Baracka Obamy na poziomie 483 500 żołnierzy armii regularnej³. Podobny trend obserwowany był w Siłach Zbrojnych RP. W I dekadzie XXI wieku transformacja Wojska Polskiego polegała na budowie armii o charakterze ekspedycyjno-obronnym. Z jednej strony powstały nowe jednostki sił specjalnych (NIL, AGAT) i dokonano zakupów pierwszych bezzałogowych statków powietrznych. Z drugiej strony miał miejsce proces likwidacji wielu jednostek (1. Dywizja Zmechanizowana, brygady obrony terytorialnej). Od czasu wojen rosyjsko-gruzińskiej

¹ A. Krepinevich, *Why AirSea Battle*, The Center for Strategic & Budgetary Assessments, 19.02.2010.

² T. Wójtowicz, D. Król, *Multi-Domain Battle. New Doctrine of the United States Armed Forces*, „War Studies University Scientific Quarterly” 2018, No. 112 (3), s. 64–78.

³ U.S. Army, <https://www.heritage.org/military-strength/assessment-us-military-power/us-army>, [dostęp: 15.08.2019].

i rosyjsko-ukraińskiej oraz powstania rosyjskiej koncepcji wojen nowych generacji, coraz częściej pojawiały się postulaty powrotu do transformacji Sił Zbrojnych RP w kierunku armii o charakterze defensywnym. Jednym z elementów transformacji armii o charakterze obronnym przed możliwą agresją z kierunku wschodniego jest budowa nowych związków taktycznych zlokalizowanych na wschodniej flance państwa.

Celem artykułu jest przedstawienie powstawania czwartej dywizji Wojska Polskiego – 18. Dywizji Zmechanizowanej z siedzibą w Siedlcach. Tekst składa się ze wstępu, trzech części merytorycznych oraz zakończenia. W pierwszej części przedstawiono przyczyny powstania 18. DZ, w drugiej opisano dowództwo oraz strukturę organizacyjną oddziału, w trzeciej zaś scharakteryzowana została rola, jaką będzie odgrywać 18. Dywizja Zmechanizowana w Siłach Zbrojnych RP.

Przyczyny powstania

Zdaniem autora o powstaniu 18. Dywizji Zmechanizowanej zdecydowały trzy przyczyny: przekonanie kierownictwa politycznego i wojskowego państwa o konieczności wzmocnienia obecności wojskowej we wschodniej części Polski, rozbudowa polskich zdolności antydostępowych jako elementu strategii obronnej państwa oraz zmiany w rosyjskich wojskach lądowych zaobserwowane na przestrzeni ostatnich kilku lat. Głosy o błędnej dyslokacji sił zbrojnych w Polsce i konieczności budowy nowych związków taktycznych pojawiały się już od początku lat 90. ubiegłego wieku. Opinie na ten temat wyrażali m.in.: Romuald Szeremietiew, Józef Marczak, Bogusław Samol, Jakub Palowski czy Artur Jagnieża. Jak zauważył ten ostatni w opinii wyrażonej na portalu Defence24 w grudniu 2016 roku, doświadczenia historyczne wskazują na to, że agresja Rosji na Polskę dokonywała się jednym lub dwoma tradycyjnymi szlakami: brzeskim i smoleńskim. Trakt brzeski prowadził obce wojska w kierunku Warszawy przez miasta: Brześć, Biała Podlaska, Siedlce, Mińsk Mazowiecki, trakt smoleński zaś przez miasta: Grodno, Białystok, Ostrów Mazowiecka i Wyszaków. Inwazje prowadzone były w ten sposób w czasie insurekcji kościuszkowskiej w 1794 roku, w 1831 roku podczas powstania listopadowego oraz w wojnie polsko-bolszewickiej w roku 1920⁴. Obroną granicy państwowej na tych odcinkach powinna zajmować się 16. Pomorska Dywizja Zmechanizowana z siedzibą w Elblągu, w skład której wchodzi: 1. Warszawska Brygada Pancerna, 9. Brygada Kawalerii Pancernej, 15. Giżycka Brygada Zmechanizowana, 20. Bartoszycka Brygada Zmechanizowana oraz 11. Mazurski Pułk Artylerii wraz z 14. Suwalskim Dywizjonem Artylerii Przeciwlotniczej. Biorąc pod uwagę lokalizacje poszczególnych garnizonów, większość sił dywizji zabezpiecza możliwe kierunki ataku ze strony obwodu kaliningradzkiego. Wyjątkiem są: 1. Warszawska Brygada Pancerna i 18. Białostocki Pułk Rozpoznawczy, których pododdziały mogą prowadzić działania opóźniające w czasie

⁴ A. Jagnieża, *Polska potrzebuje dodatkowej dywizji [opinia]*, <https://www.defence24.pl/sily-zbrojne/polska-potrzebuje-dodatkowej-dywizji-opinia>, [dostęp: 24.07.2019].

ewentualnego ataku z kierunku Brześcia i Grodna⁵. Potrzebę utworzenia nowego związku taktycznego w sile dywizji potwierdziły również symulacja i gry wojenne przeprowadzone przez Defence24 i zaprezentowane na Międzynarodowym Salonie Przemysłu Obronnego w Kielcach w 2018 roku podczas debaty „Rola i znaczenie czwartej dywizji w systemie obronnym państwa”. Zespół, w skład którego wchodził m.in. Andrzej Najgebauer z Wojskowej Akademii Technicznej i Andrzej Wilk z Ośrodka Studiów Wschodnich, przedstawił symulację odparcia natarcia przeciwnika na kierunku brzeskim przez powołaną nową dywizję, określił zapotrzebowanie na sprzęt, koszty oraz możliwości, jakimi dysponuje potencjalny przeciwnik. Wyniki symulacji wskazały, że przybycie oddziałów i pododdziałów dywizji stacjonujących na zachodnie Polski (11. Lubuska Dywizja Kawalerii Pancernej z Żagania, 12. Szczecińska Dywizja Zmechanizowana) w pierwszym etapie konfliktu stanie się niemożliwe, ponieważ wojska te będą związane walką z siłami specjalnymi przeciwnika, siłami powietrzno-desantowymi oraz zajęte obroną przed uderzeniami raketowo-lotniczymi. Uderzenia raketowe na cele w Polsce mogą zostać przeprowadzone z dwóch kierunków. Pierwszym jest obwód kaliningradzki i stacjonujące tam wyrzutnie lądowych pocisków balistycznych krótkiego zasięgu Iskander-M o zasięgu 500 km oraz wyrzutnie systemu obrony wybrzeża K-300P (Bastion-P) o zasięgu 300 km. W zasięgu ataku znalazłaby się większość terytorium Polski z wyjątkiem południowego pasa wzdłuż granic ze Słowacją, Czechami i Niemcami, w tym takie miasta jak Kraków, Rzeszów i Katowice. Pozostałe cele zostałyby osiągnięte. Drugim kierunkiem ataku raketowego byłoby Morze Czarne i stacjonujące tam okręty wojenne z wyrzutniami 3M-54 Kalibr o zasięgu od 1500 do 2500 km. W zasięgu rażenia tego rodzaju rakiet znalazłby się cały obszar kraju⁶. Ustalono także, że odsłonięty do tej pory kierunek wschodni powinien być broniony na odcinku 140 km. Nowy związek taktyczny powinien być w tym miejscu wyposażony w systemy przeciwpancerne, artylerię raketową (systemy Homar, Langusta), artylerię lufową (Krab, Kryl), bezzałogowe statki powietrzne oraz lotnictwo wojsk lądowych. Koszt realizacji projektu budowy nowej dywizji oszacowano na 50 mld złotych w ciągu dziesięciu lat. Biorąc pod uwagę założenia, że będzie ona beneficjentem części projektów w ramach Planu Modernizacji Technicznej Sił Zbrojnych RP oraz że w jej skład może wejść część jednostek 1. Warszawskiej Brygady Pancernej, koszt ostatecznie obliczono na 32 mld zł, a roczny koszt utrzymania na 2 mld zł⁷.

Drugim powodem decyzji o powołaniu do życia 18. Dywizji Zmechanizowanej jest świadomość rozbudowy polskich zdolności antydostępowych (*Anti-access/area-denial*, A2/AD)⁸. W *Koncepcji obronnej RP* z 2017 roku opisującej model sił

⁵ Ibidem.

⁶ I. Williams, *The Russia – NATO A2AD Environment*, <https://missilethreat.csis.org/russia-nato-a2ad-environment/>, [dostęp: 24.07.2019].

⁷ A. Hładaj, *Czwarta dywizja na MSOP 2018 [Symulacja Defence24.pl]*, <https://www.defence24.pl/czwarta-dywizja-na-msop-symulacja-defence24pl>, [dostęp: 24.07.2019].

⁸ Zdolności antydostępowe lub zdolności izolowania teatru działań wojennych oznaczają technologiczną zdolność do uniemożliwienia przeciwnikowi wejścia na określony

zbrojnych do 2032 roku uznano, że jednym z priorytetów jest budowa polskich zdolności antydostępowych. W skład sił zbrojnych mają wejść m.in.: nowe zestawy rakietowe obrony przeciwpowietrznej zakupione w programach „Narew” i „Wiśła”, nowe jednostki dalekosiężnej artylerii lufowej i rakietowej, nowe śmigłowce szturmowe, samoloty bojowe piątej generacji dysponujące bronią precyzyjną dalekiego zasięgu oraz nowe jednostki rakietowe obrony Wybrzeża. Autorzy dokumentu zaznaczyli również, że w nowym modelu sił zbrojnych zakłada się odtworzenie dywizji „jako prawdziwie bojowych związków taktycznych, a nie tworów administracyjnych”⁹. W *Strategicznym Przeglądzie Obronnym*, którego fragmenty ukazały się rok wcześniej, podkreślono, że zdolności antydostępowe stają się podstawą polskiej strategii obronnej¹⁰. Zdaniem autora niniejszego artykułu, do polskich zdolności antydostępowych – obok systemów broni przeciwlotniczej, przeciwrakietowej oraz obrony Wybrzeża – zaliczyć należy również oddziały wojsk lądowych – wojska operacyjne oraz brygady obrony terytorialnej blokujące dostęp do Warszawy na kierunku wschodnim. O wadze znaczenia wojsk lądowych w ramach zdolności A2/AD świadczą polskie doświadczenia historyczne. Jak zauważyli Józef Marczak i Jacek Pawłowski w książce *O obronie militarnej Polski przełomu XX i XXI wieku* atak III Rzeszy Niemieckiej na Polskę w 1939 roku poprzedziła analiza polskich przygotowań obrony zlecona przez Sztab Wojsk Lądowych z 24 kwietnia 1939 roku. W ramach analizy sporządzone zostały dwie mapy. Pierwsza przedstawiała polskie zamiary rozwinięcia strategicznego oraz podział wojsk. Druga natomiast fortyfikacje stałe z przewidywanymi umocnieniami. Zasadniczą sugestią dla niemieckiego dowództwa były puste miejsca na mapie zachęcające do głębokich manewrów ofensywnych¹¹. Obecnie „lukę” tę wypełniają Wojska Obrony Terytorialnej (WOT) i formująca swoje oddziały 18. Dywizja Zmechanizowana. W przypadku WOT kluczowe znaczenie w ramach zdolności A2/AD na kierunku wschodnim mają: 1. Podlaska Brygada Obrony Terytorialnej z batalionami w Białymstoku, Suwałkach, Łomży i Hajnówce, 2. Lubelska Brygada Obrony Terytorialnej z batalionami w Lublinie, Dęblinie, Roskoszy, Chełmie i Zamościu, 3. Podkarpacka Brygada Obrony Terytorialnej

obszar geograficzny przez wykorzystanie systemów przeciwlotniczych, przeciwrakietowych, ale także pocisków balistycznych, okrętów podwodnych, pocisków precyzyjnych czy broni elektromagnetycznej.

⁹ *Koncepcja Obronna Rzeczypospolitej Polskiej*, Ministerstwo Obrony Narodowej, maj 2017, s. 51.

¹⁰ *Strategiczny Przegląd Obronny*, Prezentacja Pełnomocnika Ministra Obrony Narodowej ds. Strategicznego Przeglądu Obronnego, Ministerstwo Obrony Narodowej, https://www.zut.edu.pl/fileadmin/pliki/abi/2017/27/STRATEG_PRZEGLAD_OBRONNY-PREZENTACJA.pdf, [dostęp: 25.07.2019].

¹¹ J. Marczak, J. Pawłowski, *O obronie militarnej Polski przełomu XX i XXI wieku*, Wydawnictwo Bellona, Warszawa 1995, s. 304. Tematykę przygotowań obronnych państwa poruszył również Marek Klasa w artykule *Operacyjne przygotowanie obszaru kraju wyzwaniem strategicznym dla Polski w XXI wieku*, https://www.researchgate.net/publication/329197369_Operacyjne_przygotowanie_obszaru_kraju_wyzwaniem_strategicznym_dla_Polski_w_XXI_wieku, [dostęp: 25.07.2019].

z batalionami w Rzeszowie, Nisku, Dębicy, Jarosławiu i Sanoku oraz 4. Warmińsko-Mazurska Brygada Obrony Terytorialnej z batalionami w Giżycku, Morągu, Braniewie, Ełku i Olsztynie. Do zadań, jakie może wykonywać WOT w przypadku agresji z kierunku wschodniego, będą należały m.in. działania osłonowe – rozbudowa fortyfikacyjna rubieży i rejonów odpowiedzialności, budowa zapór i wykonanie niszczeń, obrona wybranych obiektów i rubieży, śledzenie przemieszczania się przeciwnika w ramach prowadzonej działalności rozpoznawczej czy działania opóźniające – obrona i utrzymanie przydzielonego rejonu przy wykorzystaniu terenu lesisto-jeziornego, górzystego oraz zurbanizowanego¹². W przypadku 18. Dywizji Zmechanizowanej budowanie zdolności antydostępowych będzie polegało na odbudowie infrastruktury wojskowej oraz formowaniu nowych jednostek mających wejść w skład Dywizji. Jedną z nich ma być 19. Brygada Zmechanizowana w Lublinie. Jak podkreślił dowódca 18. DZ, gen. Jarosław Gromadziński, struktura nowej brygady ma być taka sama jak struktury już funkcjonujących, tzn. będzie składać się z trzech pododdziałów bojowych (zmechanizowane/pancerne) oraz pododdziałów wspierających – dywizjon artylerii, dywizjon przeciwlotniczy (więcej informacji na temat struktury dywizji w dalszej części artykułu)¹³.

Trzecią przyczyną powstania 18. Dywizji Zmechanizowanej są zmiany w rosyjskich wojskach lądowych w postaci formowania nowych związków taktycznych w Zachodnim Operacyjnym Dowództwie Strategicznym (dawny Zachodni Okręg Wojskowy). W 2016 roku reaktywowana została 1. Armia Pancerna. W jej skład weszły dwie dywizje: 4. Gwardyjska Kantemirowska Dywizja Pancerna i 2. Gwardyjska Tamańska Dywizja Strzelców Zmotoryzowanych. W 2016 roku dowództwo rosyjskie zapowiedziało również sformowanie dwóch nowych dywizji pancernych i dwóch dywizji strzelców zmotoryzowanych, które miałyby stacjonować w Woroneżu, Czelabińsku, Smoleńsku i Rostowie nad Donem¹⁴. Jak zauważył Jacek Bartosiak, samodzielna rola 1. Armii Pancerniej oraz jej siła uderzeniowa wskazują na to, że jej rolą w czasie konfliktu zbrojnego będą głębokie uderzenia penetrujące przeciwnika na jego obszarach tyłowych, podobne do znanych z końca II wojny światowej manewrów flankowo-oskrzydających Armii Czerwonej¹⁵. Jej powstanie jest również jednym z efektów rosyjskiego myślenia o wojnie po doświadczeniach działań zbroj-

¹² *Wojska Obrony Terytorialnej. Stan obecny. Pożądane kierunki zmian*, publikacja w ramach projektu Neptune fundacji Stratpoints, https://www.stratpoints.eu/wp-content/uploads/2018/03/WOT_stan-obecny-i-pożądane-kierunki-zmian_BAS_FINAL.pdf, [dostęp: 26.07.2019].

¹³ R. Lesiecki, *Gen. Gromadziński: sztab 18. DZ ma powstać do września 2019 r., następnie przejmie 1. BPanc. i 21. BSP* [SKANER Defence24], <https://www.defence24.pl/gen-gromadzinski-sztab-18-dz-ma-powstac-do-wrzesnia-2019-r-nastepnie-przejmie-1-bpanc-i-21-bsp-skaner-defence24>, [dostęp: 26.07.2019].

¹⁴ M. Galeotti, *Współczesne rosyjskie wojska lądowe 1992–2016*, Wydawnictwo Napoleon V, Oświęcim 2017, s. 28.

¹⁵ J. Bartosiak, *Rzeczpospolita między lądem a morzem. O wojnie i pokoju*, Zona Zero: Jacek Bartosiak, Warszawa 2018, s. 310.

nych na Ukrainie. Taktyczne grupy batalionowe operujące we wschodniej Ukrainie odnosiły liczne zwycięstwa nad wojskami ukraińskimi głównie ze względu na większą siłę ognia i przewagę techniczną, nie były jednak w stanie zadać przeciwnikowi szybkich i definitywnych ciosów oraz podejmować za nim pościgu. Nowe formacje, głównie przez większą liczebność i nasycenie sprzętem wojskowym, dają taką możliwość¹⁶. Powstaniu nowych związków taktycznych towarzyszyło także pojawienie się nowego uzbrojenia. W tym obszarze kluczowe znaczenie miało wprowadzenie do służby pojazdów rodziny Armata, na którą składają się: czołg podstawowy T-14, bojowy wóz piechoty T-15, haubica kal. 152 mm 2S35 Koalicja-SW oraz seria pojazdów saperskich i pojazdów wsparcia. Sam czołg T-14 do 2020 roku ma w wojsku rosyjskim osiągnąć liczbę 2300 sztuk. Jest wyposażony w wieżę z armatą gładkolufową 2A82-1M kal. 125 mm, sprzężony karabin maszynowy kal. 7,62 mm, karabin Kord kal. 12,7 mm w stanowisku strzeleckim oraz system obrony „Afganit” mający wykrywać zbliżające się pociski lub zakłócać ich pracę.

Dowództwo i struktura

17 września 2018 roku na pierwszego dowódcę 18. Dywizji Zmechanizowanej wyznaczony został generał brygady Jarosław Gromadziński. Jest on absolwentem Wyższej Szkoły Oficerskiej Wojsk Zmechanizowanych we Wrocławiu (obecnie Akademia Wojsk Lądowych), Akademii Obrony Narodowej i studiów podyplomowych z zakresu zarządzania kryzysowego na Akademii Marynarki Wojennej w Gdyni. Ukończył także NATO Defense College w Rzymie oraz NATO School w Oberammergau w Niemczech. W 2016 roku pod kierunkiem prof. Grzegorza Sobolewskiego obronił rozprawę doktorską na Wydziale Bezpieczeństwa Narodowego Akademii Obrony Narodowej zatytułowaną *Kierunki zmian w procesie zarządzania kryzysowego NATO*. Jest autorem i współautorem publikacji poświęconych tematyce planowania obronnego NATO i koncepcji połączonego wsparcia ogniowego Sił Zbrojnych RP¹⁷. Po ukończeniu Wyższej Szkoły Oficerskiej Wojsk Zmechanizowanych pierwsze stanowiska dowódcze obejmował w 14. Brygadzie Zmechanizowanej wchodzącej w skład 16. Dywizji Zmechanizowanej, a następnie w 9. Brygadzie Kawalerii Panczernej w Braniewie. Oprócz służby w garnizonach pracował również na stanowiskach sztabowych w Sztabie Generalnym WP oraz sztabie 16. Dywizji Zmechanizowanej¹⁸. Od maja 2016 roku do lipca 2018 roku pełnił funkcję dowódcy 15. Brygady

¹⁶ M. Galeotti, *Współczesne rosyjskie wojska lądowe...*, op. cit., s. 28.

¹⁷ J. Gromadziński, *Budowa zdolności Sił Zbrojnych RP do realizacji połączonego wsparcia ogniowego w operacji* [w:] *Siły Zbrojne RP w procesie budowy narodowego potencjału odstraszania*, M. Kubiński (red.), Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2015, s. 162–178; idem, *Nowe spojrzenie na połączone wsparcie ogniowe konsekwencją udziału SZ RP w misjach poza granicami kraju* [w:] *Teoria i praktyka taktyki w XXI wieku*, W. Więcek, L. Elak (red.), Wydawnictwo Akademii Sztuki Wojennej, Warszawa 2016.

¹⁸ M. Miernicka, *Jestem dumny ze swoich żołnierzy*, <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/26002?t=Jestem-dumny-ze-swoich-zolnierzy>, [dostęp: 5.08.2019].

Zmechanizowanej w Giżycku. Szczególną wagę przywiązywał wówczas do zmiany systemu szkolenia i przygotowania żołnierzy do działań w sytuacji dużego obciążenia psychofizycznego. Zwiększona została liczba żołnierzy kierowanych na kursy i szkolenia. 15. Brygada wyposażona została wówczas także w najnowsze symulatory walki. W grudniu 2016 roku zorganizowane zostały I Mistrzostwa 16. Dywizji Zmechanizowanej w Walce w Bliskim Kontakcie, a walka wręcz, jak podkreślał gen. Gromadziński, stała się – obok pływania i biegania – elementem codziennej zaprawy. W ciągu 27 miesięcy pododdziały wchodzące w skład 15. Brygady Zmechanizowanej wzięły udział w 40 ćwiczeniach narodowych i międzynarodowych¹⁹. Działania podejmowane przez gen. Gromadzińskiego wskazują na to, że traktował on brygadę nie tylko jako związek taktyczny Sił Zbrojnych RP, lecz również jako organizację mającą na celu kształtowanie postaw patriotycznych w wojsku i lokalnej społeczności. Podjął starania, aby bataliony i dywizjony brygady dziedziczyły tradycje pułków Suwalskiej Brygady Kawalerii. Patronem 15. BZ został Zawisza Czarny, co miało podkreślać rycerskie korzenie Wojska Polskiego. Podjęta została współpraca z organizacjami proobrońnymi i lokalnymi szkołami. Żołnierze brali udział w spotkaniach z młodzieżą w ramach projektu „Listopad miesiącem patriotyzmu”, akcji społecznej „Szlachetna Paczka” czy „Paczka dla bohatera”²⁰. W połowie lipca 2019 roku na stanowiska kierownicze 18. Dywizji Zmechanizowanej nominacje otrzymali także płk Artur Jakubczyk, który został zastępcą dowódcy 18. DZ, płk Jarosław Górowski – szef sztabu 18. DZ oraz płk Michał Rohde, który objął funkcję dowódcy 19. BZ²¹. Płk Jakubczyk ukończył Wyższą Szkołę Wojsk Lądowych na kierunku rozpoznanie oraz Wojskową Akademię Techniczną na kierunku bezpieczeństwo narodowe. Przed objęciem funkcji w 18. DZ był dowódcą 2. Hrubieszowskiego Pułku Rozpoznawczego. Płk Górowski pełnił służbę w 34. Brygadzie Kawalerii Pancernej, a płk Rohde w 10. Brygadzie Kawalerii Pancernej²².

18. Dywizja Zmechanizowana ma docelowo składać się z trzech brygad (dwóch istniejących oraz jednej nowej): 1. Warszawskiej Brygady Pancernej, 21. Brygady Strzelców Podhalańskich oraz 19. Brygady Zmechanizowanej w Lublinie. Cała dywizja ma liczyć około 10–15 tys. żołnierzy. W pierwszej kolejności ma powstać dowództwo dywizji, sztab dywizji oraz 18. Batalion Dowodzenia w Siedlcach. W ramach tych struktur ma służyć ponad 2 tys. żołnierzy. Następnie powstać ma pułk artylerii i pułk przeciwlotniczy – oddziały wsparcia każdej dywizji w Siłach Zbrojnych RP. Równolegle ma być prowadzony nabór żołnierzy w ramach powstającej od podstaw 19. Brygady Zmechanizowanej. W jej szeregach ma

¹⁹ Ibidem.

²⁰ P. Glińska, *Wymagający dowódca*, <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/22111?t=Wymagajacy-dowodca#>, [dostęp: 5.08.2019].

²¹ https://twitter.com/Zelazna_Dywizja/status/1151053263707541505, [dostęp: 6.08.2019].

²² 18. Brygada Zmechanizowana z dowódcą. Nominacje na stanowiska oficerskie, <https://www.defence24.pl/19-brygada-zmechanizowana-z-dowodca-nominacje-na-stanowiska-oficerskie>, [dostęp: 6.08.2019].

się znaleźć 3500 żołnierzy. Ostatecznie w ramach 18. Dywizji, oprócz żołnierzy służących w dwóch funkcjonujących brygadach, powstanie dodatkowo 7800 etatów, w tym 750 oficerskich, 2100 podoficerskich oraz 4800 szeregowych²³. Biorąc pod uwagę dyslokację jednostek 18. Dywizji, część komentatorów zauważa, że jest to proces polegający na odtworzeniu zlikwidowanych w 2011 roku 1. Dywizji Zmechanizowanej i 3. Brygady Zmechanizowanej. Jak podkreślił jednak Jakub Palowski na łamach *Defence24*, nowa dywizja będzie znacząco różniła się od rozformowanych przede wszystkim pod względem wyposażenia. Jej podstawowym wyposażeniem będą KTO Rosomak, które używane są obecnie w 17. Wielkopolskiej Brygadzie Zmechanizowanej, 12. Szczecińskiej Brygadzie Zmechanizowanej, 15. Giżyckiej Brygadzie Zmechanizowanej oraz 21. Brygadzie Strzelców Podhalańskich. Według stanu na kwiecień 2018 roku 21. BSP posiadała Rosomaki w wersji podstawowej i WEM – przeznaczone do zbiórki rannych i udzielania pierwszej pomocy przez ratownika medycznego. W tym samym roku do 1. i 5. batalionu jednostki trafiły kompanijne moduły ogniowe Rak wyposażone w samobieżny moździerz 120 mm²⁴. Docelowo przewiduje się wyposażenie 21. BSP w wersje Rosomaków z wieżami bezzałogowymi ZSSW-30 uzbrojonymi w armaty 30 mm i wyrzutnie ppk Spike²⁵. Ponadto jednostki wsparcia i zabezpieczenia, tzn. pułk przeciwlotniczy i pułk artylerii, mają być budowane w części na podstawie trwających programów modernizacyjnych – samobieżna armatohaubica AHS Krab, przeciwlotniczy zestaw raketowy krótkiego zasięgu Poprad – oraz w części na przygotowywanych programach modernizacyjnych – lekka samobieżna armatohaubica Kryl kal. 155 mm, przeciwlotniczy zestaw raketowy krótkiego zasięgu Narew czy wyrzutnie raketowe Homar. 18. DZ ma posiadać również elastyczną strukturę dowodzenia umożliwiającą połączenie nowych modułów z innymi jednostkami Sił Zbrojnych RP, jak również z jednostkami wojsk sojuszników w czasie prowadzonej operacji. Będzie w związku z tym odpowiednio ukształtowana i wyposażona w najnowsze systemy dowodzenia²⁶.

Rola w Siłach Zbrojnych RP

W Strategicznym Przeglądzie Obronnym z 2017 roku w części poświęconej modelowi Sił Zbrojnych RP do 2032 roku zapisano, że celem przyszłych SZ RP będzie przede wszystkim stworzenie warunków do mobilizacji i skutecznej kolektywnej operacji

²³ P. Glińska, *Zostań żołnierzem Żelaznej Dywizji*, <http://polska-zbrojna.pl/home/articleshow/27309#>, [dostęp: 6.08.2019].

²⁴ R. Lesiecki, *Kolejne Raki u Podhalańczyków*, <https://www.defence24.pl/kolejne-raki-u-podhalanczykow>, [dostęp: 6.08.2019].

²⁵ J. Palowski, *15 lat Rosomaka – połowiczny sukces [opinia]*, <https://www.defence24.pl/15-lat-rosomaka-polowiczny-sukces-opinia>, [dostęp: 6.08.2019].

²⁶ Idem, *Powołanie 18. Dywizji i co dalej? „To początek drogi” [komentarz]*, <https://www.defence24.pl/powolanie-18-dywizji-i-co-dalej-to-poczatek-drogi-komentarz>, [dostęp: 8.08.2019].

obronnej, a nie walka o przewagę czy projekcja siły²⁷. Minister Obrony Narodowej, Mariusz Błaszczak, ogłaszając publicznie decyzję o powołaniu do życia 18. Dywizji Zmechanizowanej, podkreślił że jej podstawowym zadaniem będzie obrona terytorium RP oraz wzmocnienie wschodniej flanki, co wynika z potrzeb operacyjnych²⁸. Powyższe wypowiedzi i zapisy wskazują na to, że żołnierze nowej dywizji nie będą przygotowywani w pierwszej kolejności do uczestnictwa w operacjach wojskowych poza granicami państwa oraz do budowy zdolności projekcji siły w najbliższym otoczeniu Polski, polegającej np. na stoczeniu bitwy powietrzno-lądowej na obszarze państw bałtyckich. Ich głównym zadaniem będzie obrona terytorium państwa polskiego przed zagrożeniem agresją militarną ze wschodu i niedopuszczenie przeciwnika do obszaru rdzeniowego kraju, tj. Warszawy i doliny Wisły. Innymi słowy, jak ujął to Jacek Bartosiak, żołnierze tej dywizji będą przygotowani do działania w polskim teatrze wojny obejmującym tereny między Odrą a Dnieprem i Dźwinią²⁹. Biorąc pod uwagę ukształtowanie terenu możliwych operacji, zadania, jakie zostały postawione przed 18. DZ, wydają się słuszne. Podlasie i Mazowsze pokryte były w przeszłości gęstymi lasami, które dzisiaj nie krępują już ruchu wojsk. Województwo mazowieckie posiada jeden z najniższych w skali całego państwa współczynników lesistości. W województwie podlaskim większe obszary zalesienia występują wyłącznie na północny-wschód od Białegostoku w miejscu Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej, na południowy-wschód od Suwałk w miejscu Wigierskiego Parku Narodowego oraz na wschód od Augustowa, gdzie rozciąga się Puszcza Augustowska. Przeszkodą dla ruchu wojsk nie są również rzeki i ciek wodne. Największe z nich w północno-wschodniej Polsce to Narew o długości 484 km i Bug o długości 772 km. Realną przeszkodą jest dopiero dolina Wisły o szerokości 4–8 km, której nigdy z wojskowego punktu widzenia nie dało się przekroczyć w bród³⁰. O wiele łatwiejsza wydaje się obrona granicy państwa na Warmii i Mazurach, w regionie odpowiedzialności 16. Dywizji Zmechanizowanej, gdzie atak mógłby być przeprowadzony z terytorium obwodu kaliningradzkiego. Znajduje się tam ponad 3 tys. jezior o łącznej powierzchni 150 tys. hektarów. Pojezierze Warmińsko-Mazurskie zajmują w 50% lasy i jeziora, a w 11% terytorium pokryte jest bagnami³¹. Biorąc pod uwagę możliwy przebieg konfliktu zbrojnego, w obszarze odpowiedzialności 18. DZ znajdują się dwa bardzo ważne miejsca: przesmyk suwalski zlokalizowany w pobliżu obwodu kaliningradzkiego oraz szczególnie niebezpieczny dla Rosji kierunek natarcia w stronę Mińska i dalej na wschód w kierunku tzw. Bramy Smoleńskiej. Obwód kaliningradzki w okresie Związku Radzieckiego należał do jednej z najbardziej zmilita-

²⁷ *Koncepcja Obronna Rzeczypospolitej*, op. cit., s. 48.

²⁸ *Minister Błaszczak podjął decyzję o utworzeniu nowej dywizji*, <https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/minister-blaszczak-podjal-decyzje-o-utworzeniu-nowej-dywizji-> [dostęp: 8.08.2019].

²⁹ J. Bartosiak, *Rzeczpospolita między lądem a morzem...*, op. cit., s. 629–630.

³⁰ *Ibidem*, s. 635.

³¹ L. Elak, Z. Śliwa, *The Suwalki Gap – NATO'S Fragile Hot Spot*, „Zeszyty Naukowe AON” 2016, nr 2 (103), s. 31.

ryzowanych części ZSRR. W 1988 roku na jego terenie stacjonowały cztery dywizje (dwie czołgów i dwie strzelców zmotoryzowanych), brygada wojsk powietrznodesantowych, pułki śmigłowców, eskadra lotnicza, brygady i pułki artylerii oraz inne jednostki. W 2000 roku liczba żołnierzy została zmniejszona do ok. 25 tys., a w 2010 roku do 12–14 tys., czyli do jednej dywizji. Obecnie w skład rosyjskich wojsk stacjonujących w obwodzie kaliningradzkim zalicza się: 336. Samodzielna Gwardyjska Brygada Piechoty Morskiej, 79. Gwardyjska Brygada Zmotoryzowana, 7. Samodzielny Pułk Strzelców Zmotoryzowanych i jednostki artylerii, Specnazu, obrony wybrzeża oraz obrony przeciwlotniczej. Łącznie potencjał tych wojsk szacowany jest na ponad 800 czołgów, 1200 wozów opancerzonych, 345 systemów artyleryjskich i 170 śmigłowców³². Biorąc pod uwagę zagrożenie atakiem militarnym, obok rosyjskiego potencjału zgromadzonego w obwodzie kaliningradzkim należy brać również pod uwagę ponad 300 tys. wojsk zgromadzonych w Zachodnim Operacyjnym Dowództwie Strategicznym. Jak zauważył Piotr Mickiewicz, proces militaryzacji enklaw znajdujących się poza granicami państwa rosyjskiego, tj. na Krymie i w obwodzie kaliningradzkim, jest reakcją na działania NATO w Europie Środkowo-Wschodniej. Kreml celowo nasycza te obszary jednostkami wojskowymi i bronią o charakterze ofensywnym, traktując to jako element polityki odstraszenia³³. Położone między obwodem kaliningradzkim a Białorusią połączenie graniczne Polski z Litwą nazywane w nomenklaturze Sojuszu Północnoatlantyckiego przesmykiem suwalskim jest jednym z najistotniejszych miejsc pod względem zapewnienia bezpieczeństwa i spójności NATO. W lipcu 2018 roku ukazał się raport amerykańskiego think tanku The Center for European Policy Analysis, zajmującego się tematyką bezpieczeństwa Europy Środkowo-Wschodniej, strategią wojskową oraz polityką bezpieczeństwa Federacji Rosyjskiej, zatytułowany *Securing the Suwałki Corridor Strategy, Statecraft, Deterrence and Defense*. Zdaniem autorów współczesne znaczenie przesmyku suwalskiego można porównać do znaczenia przesmyku Fulda położonego w środkowych Niemczech, w czasie zimnej wojny punktu granicznego między RFN a NRD. Gdyby jednostkom Armii Radzieckiej i wspierających ją dywizjom państw członkowskich Układu Warszawskiego udało się przerwać linie obrony w regionie przesmyku Fulda, zostałyby otwarta droga do Renu i Frankfurtu. Siły amerykańskie zostałyby przedzielone na dwie części i niezdolne do dalszej skutecznej obrony. Państwa członkowskie NATO w połowie lat 80. XX wieku utrzymywały w tym miejscu ponad 990 tys. żołnierzy oraz najnowszy sprzęt wojskowy, w tym helikoptery AH-64, zmodernizowane wozy bojowe M2 i M3 Bradley oraz czołgi M1 Abrams. Po drugiej stronie granicy liczba wojsk Układu Warszawskiego szacowana były na 1,2 mln żołnierzy³⁴. Mając na uwadze przewagę w siłach konwencjonalnych wojsk

³² J. Kolawczewski, *Znaczenie polityczno-militarne Przesmyku Suwalskiego*, „Przegląd Geopolityczny” 2018, nr 25, s. 106.

³³ P. Mickiewicz, *Rosyjska myśl strategiczna i potencjał militarny w XXI wieku*, Wydawnictwo PWN, Warszawa 2018, s. 303.

³⁴ B. Hodges, J. Bugajski, P.B. Doran, *Securing the Suwałki Corridor; Strategy, Statecraft, Deterrence and Defense*, Center for European Policy Analysis, July 2018, s. 18–19.

Układu Warszawskiego, NATO zakładało chwilowe wycofanie własnych sił z przesmyku Fulda pod wpływem naporu przeciwnika, a następnie przeprowadzenie kontrnatarcia celem odzyskania utraconych terytoriów. Myślenie kategoriami okresu zimnej wojny w przypadku przesmyku suwalskiego może okazać się jednak nieskuteczne. Jak pokazały przykłady wojny w Gruzji (2008), aktywności rosyjskich sił specjalnych na Krymie (2014) oraz walk we wschodniej Ukrainie (2014–obecnie), terytorium raz zajęte przez wojska rosyjskie i wspierające je lokalne oddziały paramilitarne bardzo trudno jest odzyskać. Atak na przesmyk mógłby nastąpić z dwóch stron: zarówno ze strony obwodu kaliningradzkiego, jak i z terytorium Białorusi, a jego rezultatem byłoby zamknięcie Suwalszczyzny w „kordonie sanitarnym”, którego strzegłyby zarówno wojska lądowe, jak i elementy rosyjskiego systemu antydostępowego – zestawy przeciwlotnicze S-300, S-400, środki walki radioelektronicznej, okręty podwodne z pociskami manewrującymi czy pociski balistyczne Iskander z groźbą użycia broni jądrowej. Zajęcie przesmyku suwalskiego w przypadku konfliktu NATO–Rosja skutkowałoby tym samym przejściem inicjatywy przez Kreml. Po pierwsze odcięta zostałaby jedyna lądowa droga pomocy krajom bałtyckim przez pozostałe kraje sojuszu. Po drugie zmusiłoby to kierownictwo polityczne i wojskowe NATO do podjęcia decyzji o pomocy państwom bałtyckim. W przypadku jej nieudzielenia bądź różnicy zdań o skali zaangażowania mogłoby to doprowadzić do dezintegracji organizacji. Po trzecie zajęcie przesmyku suwalskiego oznaczałoby agresję militarną na Polskę i rozbicie jej integralności terytorialnej. Po czwarte wreszcie, wojna między Rosją a państwami NATO w Europie Środkowo-Wschodniej doprowadziłaby do wzmocnienia sojuszu politycznego między Moskwą a Mińskiem³⁵. Podobny scenariusz zarysował w swojej książce Jacek Bartosiak – wojska NATO zmierzające w 2027 roku na pomoc zaatakowanym państwom bałtyckim miały zostać okrążone w północno-wschodniej Polsce głębokimi manewrami oskrzydłającymi przypominającymi operacje ofensywne Armii Czerwonej z lat 1944–1945³⁶. W opisanej powyżej wizji wojny defensywnej przeciwko wojskom Federacji Rosyjskiej wspieranym przez oddziały białoruskie rola 18. Dywizji Zmechanizowanej byłaby istotna z kilku powodów. Z jednej strony dodatkowe związki taktyczne w Polsce zwiększyłyby siłę ognia. Szczególnie dużą rolę odegrałaby artyleria kal. 155 mm oraz wyrzutnie raketowe typu MLRS. Pozwoliłyby one na przełamywanie rosyjskich zdolności A2/AD i odzyskiwanie utraconych terytoriów. Z drugiej strony sama obecność nowych oddziałów wyposażonych w najnowszy sprzęt wojskowy pełniłaby funkcję odstraszenia i demonstracji siły, zapobiegając eskalacji działań wojennych³⁷.

Drugim istotnym miejscem na polskim teatrze działań wojennych jest tzw. Brama Smoleńska. Miejsce położone między górną Dźwiną a górnym Dnieprem, przez które w ciągu wieków Rosja była atakowana z kierunku zachodniego. W tym miejscu

³⁵ Ibidem, s. 22.

³⁶ J. Bartosiak, *Rzeczpospolita między lądem a morzem...*, op. cit., s. 724.

³⁷ B. Hodges, J. Bugajski, P.B. Doran, *Securing the Suwałki Corridor...*, op. cit., s. 9–10.

toczyły się walki w czasie II wojny polsko-rosyjskiej (1609–1618), III wojny polsko-rosyjskiej (1632–1634) czy podczas inwazji Napoleona na Moskwę w 1812 roku. Smoleńsk był również celem natarcia niemieckiej Grupy Armii Środek na przełomie czerwca i lipca 1941 roku, kiedy rozpoczęła się Operacja Barbarossa. Brama Smoleńska jest więc kluczowym miejscem z punktu widzenia bezpieczeństwa militarnego Rosji. Przekroczenie Bramy Smoleńskiej przez wojska atakujące z kierunku zachodniego otwiera drogę bezpośrednio na Moskwę, czyli obszar rdzeniowy państwa rosyjskiego. Mając na uwadze doświadczenia historyczne oraz znaczenie tego obszaru, elita polityczna i wojskowa Rosji zawsze przywiązywała dużą uwagę do głębi strategicznej oraz utrzymania buforów na zachodnim kierunku operacyjnym. W czasie Imperium Rosyjskiego buforem było Królestwo Kongresowe, w okresie istnienia Związku Radzieckiego państwa satelickie Europy Środkowo-Wschodniej. Po 1991 roku obszary buforowe Rosji na zachodnim kierunku operacyjnym zmniejszyły się. Rosja cofnęła się spod Łaby do mniej niż 150 km od przedmieść dawnej stolicy, Petersburga³⁸. Powstawanie nowych związków taktycznych zlokalizowanych we wschodniej części Polski w kontekście znaczenia Bramy Smoleńskiej pełni dodatkową funkcję odstraszenia wobec zagrożenia z kierunku wschodniego. Nie jest bowiem wykluczona sytuacja, w której eskalacja wojny doprowadziłaby do ofensywnej operacji militarnej wojsk NATO w kierunku Bramy Smoleńskiej.

Zakończenie

Od momentu zapowiedzi powołania do życia 18. Dywizji Zmechanizowanej pojawiło się wśród ekspertów i polityków wiele komentarzy, zarówno pozytywnych, jak i negatywnych. Sceptyczne zdanie na temat budowania nowej dywizji zmechanizowanej wyraził m.in. gen. broni rez. Mirosław Różański i Mariusz Cielma – redaktor naczelny miesięcznika „Nowa Technika Wojskowa”. Generał Różański w wywiadzie dla portalu Defence24 podkreślił, że obecnie Wojska Polskiego nie stać na nowy związek taktyczny w postaci dywizji zmechanizowanej. Jego zdaniem budżet Ministerstwa Obrony Narodowej pozwala jedynie na sformowanie dowództwa dywizji oraz przyporządkowanie do nowego związku taktycznego istniejących już brygad – 21. Brygady Strzelców Podhalańskich, 6. Brygady Powietrznodesantowej, 25. Brygady Kawalerii Powietrznej³⁹. Podobne zastrzeżenia przedstawił Mariusz Cielma. Jego zdaniem początki procesu powstawania nowej dywizji wskazują na to, że będzie on polegał na budowie dowództw, a nie pododdziałów o charakterze bojowym. Zarówno 1. Brygada Pancerna, jak i 21. Brygada Strzelców Podhalańskich charakteryzują się niestandardową strukturą – posiadają cztery, a nie trzy bataliony. Jeśli dojdzie do sytuacji, w której nowy związek taktyczny będzie budowany na bazie

³⁸ J. Bartosiak, *Rzeczpospolita między lądem a morzem...*, op. cit., s. 243.

³⁹ R. Lesiecki, *Gen. Różański: Nie stać nas na zupełnie nową dywizję, najwyżej na dowództwo* [skaner Defence24], <https://www.defence24.pl/gen-rozanski-nie-stac-nas-na-zupelnie-nowa-dywizje-najwyzej-na-dowodztwo-skaner-defence24>, [dostęp: 16.08.2019].

już istniejących batalionów, nie wpłynie to na poprawę bezpieczeństwa militarnego państwa⁴⁰. Biorąc pod uwagę powyższe krytyczne głosy, warunkami powodzenia przy tworzeniu 18. Dywizji Zmechanizowanej jest budowa od podstaw nowej, 19. Brygady Zmechanizowanej w Lublinie oraz sukcesywna poprawa potencjału bojowego już istniejących brygad – szczególnie wyposażenie ich w KTO Rosomak w wersji bojowej, KTO Rosomak w wersji z moździerzem samobieźnym Rak, armatohaubice na podwoziu kołowym Kryl czy systemy artylerii raketowej Homar.

W związku z wciąż trwającym procesem formowania 18. Dywizji Zmechanizowanej treść tego artykułu nie wyczerpuje wszystkich informacji dotyczących wybranego tematu. Czytelnik powinien potraktować go jako wstęp do zdobywania kolejnych informacji poświęconych 18. DZ. Dla badaczy z obszaru nauk o bezpieczeństwie może z kolei być to punkt wyjściowy do prowadzenia dalszych badań poświęconych nowemu związkowi taktycznemu, potencjałowi Sił Zbrojnych RP oraz nowoczesnej sztuce wojennej.

Bibliografia

18. *Brygada Zmechanizowana z dowódcą. Nominacje na stanowiska oficerskie*, <https://www.defence24.pl/19-brygada-zmechanizowana-z-dowodca-nominacje-na-stanowiska-oficerskie>, [dostęp: 6.08.2019].
- Bartosiak J., *Rzeczpospolita między lądem a morzem. O wojnie i pokoju*, Zona Zero: Jacek Bartosiak, Warszawa 2018.
- Elak L., Śliwa Z., *The Suwałki Gap – NATO'S Fragile Hot Spot*, „Zeszyty Naukowe AON” 2016, nr 2 (103).
- Galeotti M., *Współczesne rosyjskie wojska lądowe 1992–2016*, Wydawnictwo Napoleon V, Oświęcim 2017.
- Glińska P., *Wymagający dowódca*, <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/22111?t=Wymagajacy-dowodca#>, [dostęp: 5.08.2019].
- Glińska P., *Zostań żołnierzem Żelaznej Dywizji*, <http://polska-zbrojna.pl/home/articleshow/27309#>, [dostęp: 6.08.2019].
- Hładij A., *Czwarta dywizja na MSOP 2018 [Symulacja Defence24.pl]*, <https://www.defence24.pl/czwarta-dywizja-na-msop-symulacja-defence24pl>, [dostęp: 24.07.2019].
- Hodges B., Bugajski J., Doran P.B., *Securing the Suwałki Corridor; Strategy, Statecraft, Deterrence and Defense*, Center for European Policy Analysis, July 2018.
- https://twitter.com/Zelazna_Dywizja/status/1151053263707541505, [dostęp: 6.08.2019].
- Jagnieża A., *Polska potrzebuje dodatkowej dywizji [opinia]*, <https://www.defence24.pl/sily-zbrojne/polska-potrzebuje-dodatkowej-dywizji-opinia>, [dostęp: 24.07.2019].
- Koławczewski J., *Znaczenie polityczno-militarne Przesmyku Suwalskiego*, „Przegląd Geopolityczny” 2018, nr 25.
- Koncepcja Obronna Rzeczypospolitej Polskiej*, Ministerstwo Obrony Narodowej, maj 2017.
- Krepinevich A., *Why AirSea Battle*, The Center for Strategic & Budgetary Assessments, 19.02.2010.

⁴⁰ M. Kucharczyk, *Więcej wodzów, Indian tyle samo. MON stworzył nową dywizję, ale wojska wiele nie przybędzie*, <http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/7,114883,23906715,wiecej-wodzow-indian-tyle-samo-mon-stworzyl-nowa-dywizje.html>, [dostęp: 16.08.2019].

- Kucharczyk M., *Więcej wodzów, Indian tyle samo. MON stworzył nową dywizję, ale wojska wiele nie przybędzie*, <http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/7,114883,23906715,wiecej-wodzow-indian-tyle-samo-mon-stworzyl-nowa-dywizje.html>, [dostęp: 16.08.2019].
- Lesiecki R., *Gen. Gromadziński: sztab 18. DZ ma powstać do września 2019 r., następnie przejmie 1. BPanc. i 21. BSP [skaner Defence24]*, <https://www.defence24.pl/gen-gromadzinski-sztab-18-dz-ma-powstac-do-wrzesnia-2019-r-nastepnie-przejmie-1-bpanc-i-21-bsp-skaner-defence24>, [dostęp: 26.07.2019].
- Lesiecki R., *Kolejne Raki u Podhalańczyków*, <https://www.defence24.pl/kolejne-raki-u-podhalanczykow>, [dostęp: 6.08.2019].
- Lesiecki R., *Gen. Różański: Nie stać nas na zupełnie nową dywizję, najwyżej na dowództwo [skaner Defence24]*, <https://www.defence24.pl/gen-rozanski-nie-stac-nas-na-zupelnie-nowa-dywizje-najwyzej-na-dowodztwo-skaner-defence24>, [dostęp: 16.08.2019].
- Marczak J., Pawłowski J., *O obronie militarnej Polski przełomu XX i XXI wieku*, Wydawnictwo Bellona, Warszawa 1995.
- Mickiewicz P., *Rosyjska myśl strategiczna i potencjał militarny w XXI wieku*, Wydawnictwo PWN, Warszawa 2018.
- Miernicka M., *Jestem dumny ze swoich żołnierzy*, <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/26002?t=Jestem-dumny-ze-swoich-zolnierzy>, [dostęp: 5.08.2019].
- Minister Błaszczak podjął decyzję o utworzeniu nowej dywizji*, <https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/minister-blaszczak-podjal-decyzje-o-utworzeniu-nowej-dywizji->, [dostęp: 8.08.2019].
- Palowski J., *15 lat Rosomaka – połowiczny sukces [opinia]*, <https://www.defence24.pl/15-lat-rosomaka-polowiczny-sukces-opinia>, [dostęp: 6.08.2019].
- Palowski J., *Powołanie 18. Dywizji i co dalej? „To początek drogi” [komentarz]*, <https://www.defence24.pl/powolanie-18-dywizji-i-co-dalej-to-poczatek-drogi-komentarz>, [dostęp: 8.08.2019].
- Siły Zbrojne RP w procesie budowy narodowego potencjału odstraszania*, M. Kubiński (red.), Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2015.
- Strategiczny Przegląd Obronny*, Prezentacja Pełnomocnika Ministra Obrony Narodowej ds. Strategicznego Przeglądu Obronnego, Ministerstwo Obrony Narodowej, https://www.zut.edu.pl/fileadmin/pliki/abi/2017/27/STRATEG._PRZEGLĄD_OBRONNY-PREZENTACJA.pdf [dostęp: 25.07.2019].
- Teoria i praktyka taktyki w XXI wieku*, W. Więcek, L. Elak (red.), Wydawnictwo Akademii Sztuki Wojennej, Warszawa 2016.
- U.S. Army, <https://www.heritage.org/military-strength/assessment-us-military-power/us-army>, [dostęp: 15.08.2019].
- Williams I., *The Russia – NATO A2AD Environment*, <https://missilethreat.csis.org/russia-nato-a2ad-environment/>, [dostęp: 24.07.2019].
- Wojska Obrony Terytorialnej. Stan obecny. Pożądanе kierunki zmian*, publikacja w ramach projektu Neptune fundacji Stratpoints, https://www.stratpoints.eu/wp-content/uploads/2018/03/WOT_stan-obecny-i-pozadane-kierunki-zmian_BAS_FINAL.pdf, [dostęp: 26.07.2019].
- Wójtowicz T., Król D., *Multi-Domain Battle. New Doctrine of the United States Armed Forces*, „War Studies University Scientific Quarterly” 2018, No. 112 (3).

18. Mechanized Division of the Polish Army – reasons for the uprising, command, organizational structure and role in the Polish Armed Forces

Abstract

This article describes the reasons for, and the process of, establishing the 18th Mechanised Division of the Armed Forces of the Republic of Poland. Its organisational structure, command and role in the Polish Army are also outlined. The author not only focused on the chronological presentation of establishing a new tactical unit but also presented the geostrategic context of Central and Eastern Europe. Reference was made to the Russian military potential of the Kaliningrad Region and the Western Operational Command. The contexts of the Suwałki Corridor, the Smolensk Gate and the Anti-Access Area Denial capacities in the modern art of war were described as well. The research methods employed included analysis, synthesis, comparison and generalisation. Special attention was paid to analysing a range of documents and reports describing Poland's defence strategies and the significance of eastern areas of the Republic of Poland to the military safety of Central and Eastern Europe, including *Securing the Suwałki Corridor; Strategy, Statecraft, Deterrence and Defense, The Suwalki Gap – NATO'S Fragile Hot Spot, The Russia – NATO AZAD Environment, The Defence Concept of the Republic of Poland*, and *The Strategic Defence Review*. In the course of the research, publications and lectures by Jacek Bartosiak – *The Republic between the land and the sea. About war and peace* also proved useful, and so did articles published on Defence24.

In the author's opinion, the creation of the 18th Mechanised Division has been one of the most important undertakings recently implemented within the Polish Armed Forces, aimed at strengthening the military potential in the country's eastern flank. Conducting research in this field also appears justified when taking into consideration the crucial role of the Suwałki Corridor, the Smolensk Gate and Poland's capacities for conducting multi-area battles.

Słowa kluczowe: 18. Dywizja Zmechanizowana, Siły Zbrojne RP, wschodnia flanka, prześmyk suwalski, Brama Smoleńska

Key words: 18. Mechanized Division, Polish Armed Forces, eastern flank, Suwalki Gap, Smolensk Gate

Tomasz Wójtowicz

Politolog, doktor nauk o bezpieczeństwie, adiunkt w Instytucie Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Jego zainteresowania naukowe koncentrują się wokół rewolucji w sprawach wojskowych, bezpieczeństwa militarnego Polski oraz kultury strategicznej. Teksty jego autorstwa ukazywały się m.in. na łamach: „Space Policy”, „Technology in Society”, „Kultury i Polityki”, w „Zeszytach Naukowych Akademii Sztuki Wojennej” czy „Roczniku Bezpieczeństwa Międzynarodowego”. E-mail: tomasz.wojtowicz2@up.krakow.pl